

Rozwój przestrzeni urlopowo-wakacyjnej rodzin studentów Uniwersytetu Łódzkiego
Monografia naukowa [The Development of 'Holiday Space' Among the Families of Łódź University Students: A Monograph]
JOANNA KOWALCZYK-ANIOŁ

Seria „Szlakami Nauki”, *Szlakami Nauki* series, no 34
Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2007
131 ss. [pp.]

W roku 2007 nakładem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego ukazała się praca Joanny Kowalczyk-Anioł pt. *Rozwój przestrzeni urlopowo-wakacyjnej rodzin studentów Uniwersytetu Łódzkiego*. Autorka prezentuje zachowania turystyczne, w tym przestrzenne, trzech pokoleń łódzian w okresie urlopowo-wakacyjnym. Praca wpisuje się w nurt badań ośrodka łódzkiego nad przestrzenią turystyczną.

Jest to opracowanie empiryczne, powstałe na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród trzech pokoleń mieszkańców Łodzi (łącznie 427 osób), nazywanych przez autorkę pokoleniem dziadków, rodziców oraz studentów. Zastosowanie oryginalnej metody badawczej – biografii urlopowo-wakacyjnej – pozwoliło na ujęcie dynamiczne, ukazujące rozwój przestrzeni turystycznej kolejnych pokoleń. Dzięki zastosowanej metodzie można traktować przestrzeń urlopowo-wakacyjną jako jeden z przejawów rozwoju cywilizacyjnego. Przestrzeń urlopowo-wakacyjna badanych rodzin, ze względu na uwarunkowania rozwoju turystyki, prezentowana jest w trzech okresach historycznych: przedwojennym, PRL-u i III RP. Lektura recenzowanej książki oraz zawartości bibliografii pozwala stwierdzić, że Autorka w pełni wykorzystwała światowy oraz krajowy dorobek naukowy traktujący nt. turystycznych zachowań człowieka. Na podkreślenie zasługuje wykorzystanie w badaniach dorobku ośrodka łódz-

In 2007 *Łódzkie Towarzystwo Naukowe* (Łódź Scientific Society) published a book by Joanna Kowalczyk-Anioł, entitled *Rozwój przestrzeni urlopowo-wakacyjnej rodzin studentów Uniwersytetu Łódzkiego* (*The Development of 'Holiday space' among the Families of Łódź University Students*). The author presents the tourist behaviour, including its spatial dimension, of three generations of Łódź inhabitants during their annual leave and is an outcome of research into tourist space at the Łódź geographical centre.

It is an empirical work, based on a survey conducted among three generations of Łódź inhabitants (427 in total) who are referred to as 'grandparents, parents and students'. The use of an original study method – the holiday biography – has allowed a temporal approach which has shown the development of tourist space across three consecutive generations. The development of 'holiday space' can be considered as a symptom of the development of society. Due to the varying conditions producing tourism development, the 'holiday space' of the families studied is presented in three historical periods: before World War II, in the socialist period (PRL), and at the time of the Third Republic. The contents of the book and the bibliography show that the

kiego zarówno w zakresie rozważań nad wypoczynkiem łodzian (zapoczątkowane przez E. Dziegieć i S. Liszewskiego w latach 80.), przestrzeni turystyczną (zapoczątkowane przez S. Liszewskiego w połowie lat 90.), jak i zastosowaną metodą geobiografii wypracowaną przez J. Kaczmarek.

Książka składa się – poza wprowadzeniem i podsumowaniem – z trzech rozdziałów. W rozdziale drugim Autorka prezentuje charakterystykę społeczno-demograficzną trzech badanych pokoleń: strukturę wieku, płci, wykształcenia, strukturę rodziny, miejsce urodzenia i zamieszkania oraz status majątkowy, które – jak można się spodziewać – mają istotny wpływ na zachowania turystyczne, co jest udokumentowane w końcowej części pracy.

Rozdział trzeci jest rozdziałem kluczowym poświęconym przestrzeni urlopowo-wakacyjnej. Autorka dowodzi, że przestrzeń urlopowo-wakacyjna kolejnych łódzkich pokoleń staje się coraz bardziej różnorodna, jednak główne obszary koncentracji wypoczynku pozostają niezmiennie. Kolejne pokolenia „zawłaszczają”, jak pisze J. Kowalczyk-Anioł, coraz większą przestrzeń dla swoich celów urlopowo-wakacyjnych, jednak można wskazać główne, od lat dominujące regiony wypoczynku łodzian. Są to obszary najbardziej atrakcyjne dla wypoczynku – regiony nadmorski i górski oraz region podlódzki, który w ostatnich latach za sprawą budownictwa letniskowego cieszy się dużym zainteresowaniem. Ponadto zmienia się (wzrasta) poziom aktywności urlopowo-wakacyjnej łodzian, a po roku 1989 zmieniają się także kierunki wyjazdów zagranicznych. Rozdział kończy prezentacja modeli funkcjonalno-przestrzennych wypoczynku urlopowo-wakacyjnego trzech pokoleń łodzian, wyraźnie wskazując na ewolucję badanego zjawiska zarówno w ujęciu przestrzennym, jak i funkcjonalnym. Porównanie modeli daje wyobrażenie o przemianach pokoleniowych w zakresie wypoczynku urlopowo-wakacyjnego i wzrastającej z pokolenia na pokolenie „swobodzie” w zakresie wyjazdów i wyboru miejsca.

Rozdział czwarty dotyczy uwarunkowań rozwoju przestrzeni urlopowo-wakacyjnej i dowodzi, że przestrzeń urlopowo-wakacyjna podlega zmianom w kolejnych fazach życia człowieka i rozwoju jego rodziny. Od fazy życia człowieka i etapu rozwoju jego rodziny zależą poza tym stopa aktywności urlopowo-wakacyjnej oraz forma wyjazdu (z wyjątkiem wczasów, które są obecne

author has fully used international and Polish research on tourist behaviour including the achievements of the Łódź research centre concerning recreation among Łódź inhabitants (originally studied by Dziegieć and Liszewski in the 1980s), tourist space (originating from Liszewski in the mid-1990s), as well as the method of geo-biography introduced by Kaczmarek.

In addition to an introduction and conclusion, the book contains three further chapters. In the second the author presents the socio-demographic characteristics of the three generations: age, sex and education structure, family structure, places of birth and residence, and financial status which, not surprisingly, seriously affect tourist behaviour. This is documented in the final part of the book.

The third chapter is the key and is devoted to 'holiday space'. The author demonstrates that the 'holiday space' of consecutive Łódź generations is becoming increasingly varied, although the main recreation areas remain the same. According to Kowalczyk-Anioł, consecutive generations have been increasing the range of the 'space' used for holiday purposes, but it is possible to identify the main areas that have dominated through time. They are the most attractive areas – the seaside and the mountains – as well as the region around Łódź itself which has become very popular in recent years due to the development of summer housing. Moreover, the level of holiday activity among Łódź inhabitants has changed (increasing) and also after 1989 the destinations of foreign trips. The chapter ends with a presentation of functional-spatial models of holiday recreation among three generations of Łódź inhabitants, clearly pointing to its evolution both spatially and functionally. A comparison of the models gives an idea of generational change as regards annual holidays and the growing freedom as regards travel and choice of destination.

In chapter four the author deals with conditions for the development of 'holiday space', and argues that such space undergoes change through the life cycle and during family development. These two factors determine holiday activity and the form of

w każdej fazie życia człowieka). Najchętniej, jak potwierdzają badania, wyjeżdżamy na wypoczynek urlopowo-wakacyjny z rodziną. Nie wykazano zarówno wyraźnej zależności pomiędzy fazą cyklu życia człowieka a wyjazdami zagranicznymi, jak również znaczącego wpływu pierwotnej przestrzeni urlopowo-wakacyjnej na przestrzeń dorosłego człowieka. Dyskusyjne jest podporządkowanie w tak dużym stopniu rozwoju przestrzeni turystycznej człowieka cyklowi jego życia. Należało przyjąć cykl życia człowieka jako jedną z wielu zmiennych wyjaśniających ten rozwój. Jako niezbyt trafne oceniam również zastosowanie w pracy modelu ewolucji obszaru turystycznego R.W. Butlera w odniesieniu do regionów urlopowo-wakacyjnych opracowanych na podstawie zmian preferencji badanych pokoleń łodzian.

Przedstawione badania, traktujące przestrzeń urlopowo-wakacyjną kilku badanych pokoleń jako miernik cywilizacyjnego rozwoju, należy uznać jako bardzo oryginalne i niespotykane do tej pory w literaturze przedmiotu. Ponadto praca posiada walor aplikacyjny i dużą wartość dokumentacyjną, bowiem prezentuje model wypoczynku trzech pokoleń łodzian w drugiej połowie XX i na początku XXI w. Dopelnienie stanowią interesujące opracowania kartograficzne oraz wnikliwa i rzeczowa analiza badanych zagadnień.

W badaniach nad przestrzenią turystyczną należy zwrócić uwagę na dwojakié podejście badawcze: częściej spotykane – obiektywne, traktujące przestrzeń turystyczną jako obszar, na którym zachodzą zmiany pod wpływem turystyki oraz rzadziej spotykane – ujęcie subiektywne, traktujące przestrzeń turystyczną jako indywidualną (przestrzeń turystyczną człowieka, grup społecznych). Recenzowana praca, prezentująca w moim przekonaniu subiektywne podejście badawcze, traktująca o rozwoju przestrzeni urlopowo-wakacyjnej trzypokoleniowej grupy łodzian, na stałe wpisuje się w nurt badań nad przestrzenią turystyczną jako interesująca i godna polecenia.

Jolanta Latosińska

Uniwersytet Łódzki

Instytut Geografii Miast i Turyzmu
90-142 Łódź, ul. Kopcińskiego 31

holiday (except for 'holiday centre' which feature at each phase of the life cycle) and the research shows that holidays are usually taken with families. There is no evidence of a relation between life cycle and foreign travel, or for a clear influence of a primary 'holiday space' on the total 'space' of an adult. Thus, it is controversial to relate the development of tourist space to the life cycle to such a great extent and it should have been treated as a single development variable. The use of Butler's model of tourist area development, in relation to those holiday regions established on the basis of the changing generational preferences, was also not a very good choice.

The research, in which the 'holiday space' of consecutive generations is treated as a measure of the development of society, should be considered original and new. Moreover, the book has great practical and documentary value because it presents a model across three generations of Łódź inhabitants in the second half of the 20th c and into the early 21st c. Maps and a thorough, matter-of-fact analysis of the problems add to the whole.

In the study of tourist space two types of approach can be found: the more popular 'objective' approach in which tourist space is treated as an area where changes are caused by tourism, and the less frequent 'subjective' approach in which tourist space is treated as a specific space of individuals and social groups. In my opinion, the book, presenting the 'subjective' approach and describing the development of 'holiday space' across a three-generation group of Łódź inhabitants, is interesting and worth recommendation as a valuable contribution to research into tourist space.

